

Stockholm 2016-03-02

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över kulturverksamheter i vissa bostadsområden (Dnr KUR 2015/6946)

Sveriges Hembygdsförbund ser det som värdefullt att kulturpolitiken uppmärksammar behov av att stödja och utveckla lokal kultur utifrån de boendes behov och förutsättningar. Vi anser dock inte att den föreslagna satsningen Äga Rum är rätt väg att gå.

Delredovisningen talar om en ”utbredd projektrötthet i många av dessa områden som visar på ett behov av kontinuitet och hållbarhet.” Vi kan inte se att ett riktat stöd från staten i det avseendet innebär något nytt. Vi ser en uppenbar risk att det blir ytterligare en form av projektfinansierat stöd där långsiktig verkan blir svår att uppnå.

Den föreslagna bidragsförordningen väcker flera frågor som vi inte ser får några tillfredställande svar i delrapporten. Av vilka skäl är ett begränsat deltagande i offentligt finansierad kultur nödvändigtvis ett problem? Vilken korrelelens finns mellan lågt valdeltagande och begränsat deltagande i offentligt finansierad kultur? Är det då också ett problem för de många människor som lever på landsbygden, där tillgången till offentligt finansierad kultur också är högst begränsad? Ska det uppfattas som att de boende i det utpekade bostadsområdet själva upplever ett liv fattigt på kreativitet och kulturella uttryck? Vem tar sig rollen att definiera invånarnas behov? Förslaget innebär att det är Statens kulturråd som tar på sig den rollen i bedömning av ansökningarna av bidraget. Vi ställer oss frågande till om Kulturrådet verkligen har kompetens att bedöma behov och förutsättningar i lokala bostadsområden.

Ett riktat statligt stöd till ”vissa” bostadsområden riskerar att bidra till ytterligare stigmatisering av storstädernas miljonprogramsförorter och befastande av vitt spridda fördomar om utanförskapsområden. Den föreslagna bidragsförordningen och Kulturrådets förslag till vägledande kriterier, innebär även en mängd begränsningar som riskerar att motverka syftet med bidraget. I slutändan lär det endast vara ett fåtal aktörer som klarar att skapa projekt som kan beviljas stöd. Är det aktörer som har förankring i de områden som utpekats, som känner miljön och de boende? Är det inte då främst aktörer som redan nu är verksamma i dessa områden, t ex Folkets Hus, Riksteatern, studieförbunden m.fl, verksamheter som redan uppbär såväl statligt som kommunalt stöd?

Sveriges Hembygdsförbund organiserar lokal kultur i över 2 000 föreningar över hela landet. Statistiken visar att det offentliga stödet är av mindre betydelse. Hembygdsvärelsen omsätter årligen minst 1 miljard kronor i ideellt arbete,

medlemsavgifter och andra intäkter. Det kommunala stödet uppgår till ca 20 miljoner och är mycket ojämnt fördelat. Det regionala stödet uppgår till ca 8 miljoner och är ännu mer snedfördelat. Statsanslaget bedöms vara mindre än 5 miljoner totalt.

Vi vet därför på goda grunder att det inte är statsbidrag som förmår göra skillnad för tillkomsten av lokala initiativ. Vår egen erfarenhet av statliga projektstöd är att de tenderar att skjuta över målet och därmed får begränsade resultat. Den arbetsmarknads- politiska och kulturpolitiska satsningen Kulturarvslyftet innebar ett kapitalt misslyckande om man ser till måluppfyllelsen. Den nu pågående satsningen via Europeiska Landsbygdsprogrammet, där länsstyrelserna ska fördela investeringsstöd till hembygds- gårdar ställer krav på organisation och finansiering som tyvärr rimmar illa med de lokala ideella föreningarnas förutsättningar.

Det bästa sättet att stödja lokal kultur är en väl fungerande skola och fritidsverksamhet för barn och unga med tillgång till resurser för skapande verksamhet, samt tillgång till mötesplatser och andra resurser som lokalbefolkningen har möjlighet att använda sig av utifrån sina egna förutsättningar. Lokaler som är tillgängliga kvällar och helger, med grundläggande utrustning för föreningsmöten, replokaler för musik, teater och annan skapande verksamhet är grundläggande liksom tillgång till engagerade och kunniga pedagoger med interkulturell kompetens. Då finns förutsättningar för många fler att både vara medskapande och ta del av kultur, *men också att ta initiativ och vara projektskapande.*

Vår grundinställning är alltså att lokal kultur stöd bäst lokalt, dvs. av kommunerna. En statlig satsning som riktar mot den lokala nivån bör därför fördelas via Kultursamverkansmodellen, där Kulturrådet redan idag har möjlighet att efterfråga regionala lösningar i kulturplanerna som tillmötesgår regeringens syfte med det föreslagna stödet. Vi menar att regeringen bör ha tilltro till Kultursamverkansmodellen istället för att inrätta separata stödordningar som hanteras av Kulturrådet.

För Sveriges Hembygdsförbund,

Jan Nordwall
Generalsekreterare